

**A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság**

Gfv.VII.30.305/2014/6.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Bódis Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bódis Pál ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Helmeczy László ügyvéd 1054 Budapest, Szemere u. 19. által képviselt alperes ellen kötbér megfizetése iránt a Nyíregyházi Törvényszéken 13.G.15-12-040153 számon indult és a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.188/2014/6. számú jogerős ítéletével befejezett perben a jogerős ítélet ellen az alperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 508.000 (ötszáznyolcezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá az államnak felhívásra 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) Ft felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2003. április 30-án jött létre termelői csoportként a tagjai által egyénileg, vagy csoportosan előállított tej átvételére, közös ipari feldolgozással történő értékesítésére, a tej termelési folyamatának elősegítésére, a termeléshez szükséges anyagok beszerzésére, valamint a tevékenységhez kapcsolódó piaci munka végzésére, minősített, elismert és ellenőrzött minőségű tejnek a társaság tagjaitól történő beszerzésére, értékesítésére. Az alperes 2004. december 13-án lett a felperes tagja.

A felperes társasági szerződésének 8.2.1. pontja szerint a tag köteles az általa előállított tej teljes mennyiségét a társaságnak eladni, a társaság pedig köteles azt megvásárolni. A tag és a társaság a tag által előállított tej értékesítésére évente termékértékesítési szerződést köt.

A társasági szerződés 8.2.5. pontja alapján a tag az általa

előállított tej legfeljebb 25 %-át értékesítheti közvetlenül a fogyasztónak, ha a taggyűlés megadja ehhez a felhatalmazást. Abban az esetben, ha a tag az értékesítési kötelezettségének felróható módon nem tesz eleget, úgy a társasági szerződés 8.2.7. pontja szerint a le nem adott tej átvételi ára 30 %-ának megfelelő pénzüsszeget mint kötbért köteles a felperesnek megfizetni. Az alperes utoljára 2010. április 21-én kötött termékértékesítési szerződést a felperessel a 2010. április 1-jétől 2011. március 31-ig terjedő időszakra. A 2011/2012. kvótaévre nem jött létre közöttük ilyen szerződés, mert az alperes a felperes által ajánlott árat és fizetési feltételeket hátrányosnak értékelte, és azt ilyen feltételek mellett nem volt hajlandó megkötni.

A jelen per alperese a 2011. februárjában és márciusában leszállított tej ellenértékének és annak késedelmi kamatai megfizetése iránt pert indított a jelen per felperesével szemben a Székesfehérvári Törvényszék előtt. Az említett perben a jelen per felperese beszámítási kifogást és viszontkeresetet is előterjesztett 2011. november 30-áig érvényesített kötbérkövetelés jogcímén. A Székesfehérvári Törvényszék 14.G.40.142/2011/14. számú ítéletével a felperes (a jelen per alperese) keresetét elutasította, és kötelezte egyúttal 12.764.309 Ft kötbér és járuléкаи megfizetésére. A jelen per alperesének fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 14.Gf.40.216/2012/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperest terhelő marasztalás tőkeösszegét 706.938 Ft-ra leszállította, ezt meghaladóan az alperes viszontkeresetét elutasította, a kereseti kérelmet elutasító rendelkezést pedig helybenhagyta. A jelen per alperesének felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a Gfv.VII.30.063/2013/5. számú ítéletével a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria osztotta a jogerős ítéletben kifejtett azt a jogi álláspontot, hogy a jelen per alperesének a termelői csoportokról szóló 81/2004.(V.4.) FVM rendelet (a továbbiakban: FVM rendelet) 7. § (1) bekezdés a) pontja és a jelen per felperese társasági szerződésének 8.2.1. pontja alapján szerződéskötési kötelezettsége állt fenn a 2011/2012. kvótaévre. Ennek felróható nemteljesítése miatt a jelen per alperesét kötbér megfizetése terhelte a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 9. § (2) bekezdése, az FVM rendelet 7. § (3) bekezdés a) pontja és a Ptk. 246. § (1) bekezdése szerint. A Kúria egyetértett a Fővárosi Ítéltábla döntésével abban is, hogy az alperes megalapozatlanul hivatkozott a kötbérkikötés semmisségére és hogy a perbeli tényállás mellett nem volt indoka a kötbér mérséklésének.

A felperes a jelen perben módosított keresetével kérte az alperes kötelezését 2011. december 1-jétől 2012. március 31-éig esedékes kötbér jogcímén 42.866.972 Ft és járuléкаи megfizetésére.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta annak jogalapját és összegszerűségét, előadva a peres felek között korábban folyamatban volt perben kifejtett érveit.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 42.866.972 Ft-ot és annak járulékait.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A fellebbezés indokaira tekintettel kifejtette: a Székesfehérvári Törvényszék előtt indult perben eljáró bíróságok mindhárom fórumon elbírálták az alperesnek (jelen per felperesének) a felperesi követeléssel szemben beszámítási kifogás és viszontkereset útján érvényesített kötbér követelését. Az alperes beszámítási kifogásának ítéletükben helyt adtak. A beszámítási kifogás útján érvényesített, elbírált ellenköveteléshez, amint azt a Legfelsőbb Bíróság EBH2000.315. számú elvi határozata is tartalmazza, anyagi jogerő, ítélt dolog hatása fűződik. Az a megállapítás ezért, hogy a felperes társasági szerződésének a kötbérfizetési kötelezettséget előíró rendelkezése nem jogszabályba ütköző, a kikötött kötbér mértéke nem túlzott, a jelen perben kötötte a bíróságokat, és emiatt kizárólag a felperesi követelés összegszerűségét vizsgálhatták.

A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a jelen pereli alperes hivatkozása a társasági szerződés 8.2.5. pontjának azon rendelkezésére, miszerint a taggyűlés felhatalmazása alapján a tag az általa előállított tej legfeljebb 25 %-át közvetlenül a fogyasztónak értékesítheti, az alperes javára, a kötbéralap csökkentésére nem volt figyelembe vehető. A perrel érintett időszakban ugyanis az általa szolgáltatott adatok alapján egyik hónapban sem értékesített 5 %-nál nagyobb mennyiségű tejet közvetlenül fogyasztók részére. Utalt arra is az ítélet, hogy a kötbér mértékének, illetve magának a kötbéralap mértékének meghatározásán túl az alperes fellebbezése a kötbér összegszerűségét egyebekben nem támadta, az elsőfokú bíróság által figyelembe vett adatok helyt állóságát nem vitatta. Az elsőfokú ítélet megváltoztatására, illetve hatályon kívül helyezésére az ismertetett indokok alapján nem látott okot. Kifejtette azt is, a peres felek gazdálkodására vonatkozó, alperesi fellebbezésben tett hivatkozásokat a jogvita eldöntése tekintetében jogilag érdektelennek tartotta.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az alperes annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és felperes keresetét elutasító határozat meghozatalát kérte. Előadta, a jogerős ítélet a Pp. 221. §-ába és a 206. §-a (1) bekezdésébe ütközik. Az eljáró bíróságok nem adták indokát ugyanis annak, hogy miért tekintették felrúgóhatónak a

szerződéskötéstől elzárkózó magatartását. Vitatta a jelen perben érvényesített kötbérigény alapjául figyelembe vett adatok helyt állóságát, sérelmezte, hogy bizonyítási indítványainak az eljárás bíróságok nem adtak helyt.

Az alperes vitatva a kötbérigény jogalapját, anyagi jogi jogszabálysértésként a Gt. 317. § (1) bekezdés e) pontjára, 119. § (1) bekezdésére, a 47. § (1) és (3) bekezdésére, az FVM rendelet 7. § (3) bekezdés a) pontjára, a Ptk. 246. § (1) bekezdésére hivatkozott. Felülvizsgálati kérelmében a megelőző eljárások során már felvetett alábbi kérdésekben kért a Kúriától állásfoglalást:

1.)jogszerű-e a társasági szerződés azon rendelkezése, amely a termékértékesítési szerződés megkötésének mint tagi kötelezettségnek a nemteljesítése esetére kötbér megfizetését írja elő,

2.)a termelői csoportként működő gazdasági társaság társasági szerződésének kötelező tartalma-e szankcióként a kötbér előírása,

3.)alkalmazható-e a Gt. 9. § (2) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 246. §-a,

4.)társasági szerződést szept-e a szerződéskötési kötelezettség nemteljesítésével,

5.)terheli-e szerződéskötési kötelezettség a felperes által diktált, bármilyen feltételek mellett,

6.)felróható-e neki az, hogy nem kötötte meg a felperes által diktált, számára kedvezőtlen blanketta szerződést.

Utalt végül arra is, hogy a jogerős ítélet az Alaptörvény M) cikkébe, XIII. cikk (1) bekezdésébe ütköző módon alaptörvény-ellenes és nem felel meg az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezésnek sem.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és azt az abban hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek.

Az alperes felülvizsgálati kérelme 12. oldalának 4. bekezdésében maga is elismerte, hogy ítélt dolognak minősül a vele szemben érvényesített kötbér igény jogalapja. Felülvizsgálati kérelmében - ennek ellenére - a korábban hivatkozott Székesfehérvári Törvényszék előtt indult perben meghozott jogerős ítéletet elemezte és annak jogszabályba ütköző mivoltát állította. A jelen perben eljárás bíróságok helytállóan állapították meg, hogy a Pp. 229. § (3) bekezdésében írtakra figyelemmel, az ugyanazon tényalapról származó, ugyanazon jog iránt, ugyanazon felekre vonatkozóan meghozott és jogerőre emelkedett ítéletben foglaltak kötötték őket. A jelen perben előterjesztett kereset lényegében a jogerős ítélettel megállapított jogalapra hivatkozással, a korábbi perben az alperessel szemben még nem érvényesített négy hónapra eső

további kötbér megfizetése iránti igény, amelynek már csak annak összszerszerúsége volt vizsgálható.

A felperes által a jogalap fennállásának vitatására felhozott anyagi jogi jogszabálysértések így, a felülvizsgálati eljárásban sem voltak elbíráلhatók. Nem volt helye ez okból az alperes által felvetett kérdésekben való állásfoglalásnak sem.

A Kúria az összszerszerúség megállapítása során sem észlelt sem anyagi jogi, sem eljárásjogi jogszabálysértést. A korábbi perben hozott jogerős ítélet szerint a kötbér mértéke csökkentésének jogszabályi feltételei nem álltak fent, az nem volt túlzott, annak kikötése nem ütközött nyilvánvalóan jóérkölcsbe. A Kúria egyetértett az eljárt bíróságokkal abban is, hogy a kötbér alapja csak 5 %-kal volt csökkenthető. Az alperes hivatkozásával szemben, a Ptk.421.§ (2) bekezdésében írt, a termelőt a kikötött mennyiségnél 10%-al kevesebb teljesítésre feljogosító diszpozitív szabály a felek jogviszonyában nem volt alkalmazandó, hiszen e körben a társasági szerződés 8.2.5. pontja eltérő rendelkezést tartalmazott. A kisebb mennyiség szállítására csakis taggyűlési hozzájárulás esetén kerülhetett sor. Az évente megkötött termékértékesítési szerződések is rendelkeztek e kérdésről. Vis maiort kivéve, az 5%-al a kikötött mennyiségnél kevesebb tej átadása esetén a termelőt már kötbérfizetési kötelezettség terhelte. A 25%-al kevesebb tej mennyiség leszállítására e szerződés csak abban az esetben adott lehetőséget, ha annak értékesítése közvetlenül fogyasztók részére történt. A bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapították meg az eljárt bíróságok azt is, hogy az alperes által megtermelt tej 5%-ának közvetlenül fogyasztó részére való értékesítése nyert bizonyítást.

A Kúria észlelte azt is, hogy a felperest megillető kötbér kiszámításához szükséges egyéb adatokat - a megtermelt mennyiséget, minőséget, az átvételi árat - az alperes szolgáltatatta. Az összszerszerúséget e körben a fellebbezésével nem támadta, így erre alapozva már felülvizsgálatnak sem volt helye.

A Kúria megítélése szerint a jogerős ítélet az alperes által megjelölt okokból az Alaptörvénnyel sem ellentétes.

Magyarország Alaptörvénye M) cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. Az Alaptörvény XII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz.

A 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog alapjog, amely azt jelenti, hogy bárkinek Alaptörvényben biztosított joga az üzleti tevékenység kifejtése. Az említett jog az állam által teremtetett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének, a vállalkozóvá válásnak - esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott -

biztosítását jelenti. Nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan.

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában az Alaptörvény M) cikke (1) bekezdését, illetve XII. cikke (1) bekezdését úgy értelmezte, hogy az egyrészt az állam számára teremt negatív kötelezettséget arra, hogy ne akadályozza meg a vállalkozóvá válást, másrészt az állami beavatkozás vagy korlátozás is csak akkor alaptörvény-ellenes, ha a szabályozás teljesen kizárja az adott közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségét (3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [154-155]; 26/2013. (X.4.) AB határozat, Indokolás [177]).

A jelen ügyben az alperes számára az adott közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetősége nyitott volt, vállalkozóvá válását az állam nem akadályozta meg. Az a körülmény, hogy egyes konkrét jogügyletek megkötésére az általa, a társasági szerződés szabályainak magára nézve kötelezőként elfogadásával vállalt kötelezettségek miatt nem volt lehetősége, nem jelenti a vállalkozás Alaptörvényben biztosított szabadságának sérelmét.

Az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.

Az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában kimondta, hogy az „Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre (...) nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványával, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. (...) A jogszabályi korlátozások sokasodására adott válaszként kitágul a klasszikus kisajátítás fogalma (...) de, ahogy egyre több tulajdonkorlátozásért jár a kisajátításhoz hasonló védelem, egyre több korlátozást kell minden ellentételezés nélkül elviselni" (ABH 1993, 373, 380-381.). E határozatban foglaltakat az Alkotmánybíróság az Alaptörvény értelmezése során is irányadónak tekintette (3219/2012. (IX.12.) AB végzés, Indokolás [6]; 26/2013. (X.4.) AB határozat, Indokolás [161]).

Az alperes nem hivatkozott olyan állami vagy egyéb egyoldalú beavatkozásra, amely alkotmányos tulajdonjogának elvonását vagy korlátozását jelentené. A termelői csoporthoz való csatlakozása, amelyre a saját elhatározásából került sor, nem a tulajdonjog korlátozásának, hanem a rendelkezési jog szempontjából éppen ellenkezőleg, a tulajdonosi jogosítványok sajátos gyakorlásának tekinthető. Nem állapítható meg a tulajdonhoz való jog sérelme

akkor sem, ha az alperes jövedelmi várománytól való elesését tekinti a tulajdon sérelmének. Feltéve, hogy a jövedelmi váromány egyáltalán az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonnak minősül, az alperes a termelői csoporthoz történt csatlakozását követően nem rendelkezett ilyen jogszerű várománnyal a termelői csoporton kívüli értékesítésre vonatkozóan.

A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes alperest a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte - figyelemmel a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseire, - a felperes jogi képviselője által ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. Az alperes a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 15. §-a alapján köteles az illetékeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az államnak megfizetni.

Budapest, 2015. február 24.

Dr.Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk. előadó bíró, Dr. Vezekényi Ursula sk. bíró